

CUPRINS

Notă la prima ediție / 9
Notă la ediția a doua / 11

FENOMENOLOGIA SITUAȚIILOR EXISTENȚIALE

Argumentum / 15

I. Structura fenomenologică primară a filosofiei ca reflexivitate interogativă / 17

- I.1. Angajamentele fenomenologice ale întrebării: *Cum poate fi recunoscut un text filosofic?* / 17
 - I.1.1. Actul filosofic – ca *positum* și ca „fenomen” / 17
 - I.1.2. Fenomenologie și conștiință fenomenologică / 22
- I.2. Determinarea structurii fenomenologice primare a filosofiei / 26
 - I.2.1. Momente ale conștiinței filosofice activate prin modelul situațiilor existențiale / 26
 - I.2.2. „Critică” și metafizică în expunerea fenomenologică a filosoficului / 28
 - I.2.3. Identitatea ființei cu gîndirea ca structură fenomenologică primară a filosofiei / 30

II. Stabilirea structurii fenomenologice secunde a filosofiei ca sistematică a situațiilor existențiale / 32

- II.1. Activarea conștiinței filosofice și determinarea structurii fenomenologice secunde a filosofiei / 32
 - II.1.1. Revenire asupra temei privind identitatea în unitate a ființei cu gîndirea / 32
 - II.1.2. Identitatea ființei cu gîndirea ca unitate onto-logică; omul și lumea – constituenții unității onto-logice / 34
 - II.1.3. Situațiile existențiale – conținutul modalizat al unității onto-logice / 38
- II.2. Funcțiile situațiilor existențiale în structura fenomenologică secundă a filosofiei / 40
 - II.2.1. Raporturile dintre unitatea onto-logică și situațiile existențiale / 40
 - II.2.2. Conștiința filosofică și limitele sale fenomenologice; eul, destinul și teoria filosofică / 42
 - II.2.3. Reconstrucția onto-logică – sensurile și condițiile survenirii sale / 45
 - II.2.4. Înfățisarea tabloului situațiilor existențiale / 49
 - II.2.5. Procedee de cunoaștere a situațiilor existențiale / 51

III. Excurs despre Unu și *logos* / 53

III.1. Moduri de gîndire a Unului și a *logos*-ului / 53

III.2. Elementele spațiului structurii fenomenologice secunde a filosofiei: formula metafizică, fenomenologia situațiilor existențiale, teoria filosofică / 55

IV. Formele modalizării unității onto-logice / 59

IV.1. Eul – forma individualizată a relației om-lume / 59

IV.2. Destinul – forma „materială” a vieții și istoriei / 61

IV.2.1. Destin și întâmplare destinală / 61

IV.2.2. Despre pre-destinare / 64

IV.2.3. *Ethos*-ul ca orizont al omului-istoric; *ethos*-ul degradat și administrarea pre-destinării / 65

IV.2.4. Recunoașterea de către eu a imanenței Altuia în propria-i ființă, ca moment al destinului / 70

IV.3. Teoria filosofică – fenomenologie a situațiilor existențiale / 72

V. În loc de încheiere / 79

V.1. Omul și lumea ca alcătitorii ai unității onto-logice și ai situației existențiale / 79

V.2. Sensul metodologic al fenomenologiei situațiilor existențiale / 82

C. RĂDULESCU-MOTRU – ENERGIA CREAȚIEI CA SACRIFICIU

I. Expunerea personalismului energetic sub raportul reconstrucției onto-logice / 89

I.1. Schița ideilor filosofice din *Elemente de metafizică, Personalismul energetic și Vocația, factor hotărîtor în cultura popoarelor* / 89

I.2. Formula metafizică proprie personalismului energetic / 94

I.3. Funcționarea formulei metafizice; planul instituirii onto-logice și al „interpretării” în teoria personalismului energetic / 95

I.4. Atribute specifice ordinea umanului: conștiința, munca – viața socială / 98

I.5. Eul – atribut specificator în ordinea umanului / 100

I.6. Conceptele de „ideal” și „vocație” – rostul lor specificator în ordinea umanului / 104

I.7. Conceptul „omului” în personalismul energetic / 107

II. Fenomenologia situațiilor existențiale în personalismul energetic / 112

II.1. Eul și funcțiile sale pentru reconstrucția onto-logică; competiția – „omul sau lumea” / 112

II.2. Mistica („omul dincolo de lume”) și credința („omul fără lume”) / 114

II.3. Învățarea („omul către lume”) și educația / 116

II.4. Acțiunea – „omul în lume”; munca și statutul existențial al omului / 119

II.5. Personalitatea; „omul lumii” sau convenția / 123

II.6. Creația; „omul întru lume” / 126

II.7. Creație, cultură, operă / 128

II.8. Sacrificiul – „omul pentru lume” / 130

III. Încheiere / 133

I. Conținutul și sensurile metafizicii lui Nae Ionescu / 137

I.1. Introducere / 137

I.2. Idei, concepte, simboluri în *Metafizica lui Nae Ionescu* / 138

II. Fenomenologia situațiilor existențiale în metafizica lui Nae Ionescu / 145

II.1. Modalitățile raportării omului la lume și semnificațiile lor fenomenologice / 145

II.2. Trăirea și cunoașterea; așezarea fenomenologică și legătura lor cu credința metafizică / 148

II.3. Statutul fenomenologic al credinței metafizice / 151

II.4. Subiectivitatea și umanitatea: funcțiile lor prin eu / 152

II.5. Cercetarea „evidenței” sub raportul semanticii fenomenologice / 154

II.6. Mistica – sensul fenomenologic și raportarea sa la credința metafizică / 161

III. Încheiere: Nae Ionescu, antimisticul / 167

I. Statutul „filosofic” al lucrării *Pe culmile disperării* / 171

I.1. Introducere / 171

I.2. Teme filosofice în prima carte a lui Emil Cioran / 172

II. Credința metafizică – situația existențială structurantă în fenomenologia textului / 177

II.1. Absolutul uman în forma credinței metafizice / 177

II.2. Negarea divinului și sensul sacrificiului; credință, inițiere, sacrificiu – sensul lor ca situații existențiale / 183

II.3. Entuziasmul și ne-entuziasmul ca tipuri existențiale / 186

II.4. Iubire, sacrificiu, credință / 192

III. Formula fenomenologică a textului. Sensuri filosofice ale unor situații existențiale / 196

I. Scurtă expunere a „filosofiei simțului comun” / 201

II. Fenomenologia situațiilor existențiale în *Eul și lumea* / 207

II.1. Eul și lumea ca „principii” ale cunoașterii / 207

II.2. Conceptul eului în conștițientialism și în fenomenologie / 209

ARGUMENTUM

Constatăm astăzi, la noi însine și aiurea, tot mai îndrăznețe pretenții privind „știința” filosofiei. Mulți filosofează, dar puțini se întreabă: ce este filosofia și cum ajunge ea la realitatea proprie? Unii care ajung, totuși, la această întrebare nu trec, atunci cînd îi răspund, dincolo de o „atitudine naturală”, mizînd, în răspunsul lor, pe opinia (sau reprezentarea) despre filosofie, mai degrabă decît pe conceptul acesteia. Unele discursuri sunt împărate cu probe, ilustrări, exemple, aplicații, deși ele nu părăsesc orizontul „atitudinii naturale”, al accidentalului, susținut, pentru că îi este propriu, de conștiința comună. Iar în acest orizont, totul e posibil; este la fel de îndreptățită opoziția „punctelor de vedere”, ca și „originalitatea reactivă” (dacă o „reacție” față de ceva poate fi originală!), venită pe lume pentru a se oferi ca replică pro sau contra față de un program deja „publicat”. Se discută, de asemenea, despre sensul sau non-sensul unei „filosofii locale” (de exemplu, filosofia românească), fără să existe o clipă îndoială că nu s-ar cunoaște *ceea ce este filosofia* și cum ajunge ea să-și constituie realitatea. Se lucrează, de cele mai multe ori, cu un înțeles implicit al filosofiei, ce rămîne, orice s-ar spune, o simplă reprezentare, fără șansa de a trece, cum ar spune Hegel, în concept. Pentru a avea un concept al filosofiei – în fapt, pentru a avea filosofia ca atare – ne trebuie o întreagă reconstrucție, care să problematizeze ceea ce pare a fi absolut clar: filosofia însăși. O asemenea reconstrucție nu este necesară pentru că filosofia și-ar schimba conceptul în fiecare moment al „istoriei” sale, ci pentru că fiecare dintre aceia care se încearcă într-ale filosofiei, pentru a ajunge la formularea unor interogații sau la tematizarea unor „probleme”, trebuie să treacă prin însăși reconstrucția conceptului filosofiei: o cale pentru ceea ce urmăresc ei, în afara acesteia, nu poate fi deschisă. Spre deosebire de alte discursuri, cel filosofic nu se poate constitui, în condiția sa autentică, decît reconstruindu-se continuu, începînd cu însuși conceptul care-i fundamentează propriul și-l legitimează în lume.

Am putea spune, acceptînd cele de mai sus, că ne lipsește, deseori, prudență: susținem că știm ceea ce nu știm; sau credem că știm ce este filosofia, fără să fi reconstruit conceptul ei. Chiar dacă lucrăm nereflexiv și necritic la o reconstrucție filosofică (printr-un discurs ce nu se întreabă despre propriile-i limite și despre limitele celui care îl desfășoară), afirmăm, implicit, că știm ce este filosofia. Numai un nou destin socratic ne-ar putea salva, nu pe fiecare în parte, desigur, ci pe toți la un loc. Căci ar fi iar pe lume, în ființa sa, atitudinea din care poate re-naște filosofia ca mod de viață. Zeul s-a retras însă, investirea cu misiunea zeiască a iubirii de înțelepciune devine din ce în ce mai nesigură, iar vechiul îndemn la prudență în evaluarea științei

proprietății pare să fi rămas o vorbă goală. Ce mai putem încerca acum nu este decât un exercițiu de re-investire prin ceea ce Husserl numea „sarcina infinită a filosofiei”; astfel s-ar putea ivi, chiar în momentul în care conștiința se dezice de propria natură, „realitatea” însăși a filosofiei (conceptul ei, reconstruit). Dar dacă lucrăm în acest chip, nu ne închidem într-un *topos* nefiresc pentru această „știință”, unul îngăduitor cu accidentalitatea, impropriu, aşadar, filosofiei? Căci vom pune la lucru și o anume „sensibilitate metafizică”, funciarmente legată de un „subiect”, de un „sclav” al conștiinței noi, „filosofice”. Răspunsul nu-l putem afla decât lucrând în acest fel, încercând, adică, o nouă reconstrucție a conceptului filosofiei. Prima parte a acestei cărți are tocmai un astfel de rost; și pentru că partea a doua, a aplicațiilor, se întemeiază pe cea dintâi, și ea participă, într-o oarecare măsură, la reconstrucția conceptului filosofiei.